
Onze vuurwerktraditie ter discussie

Wanneer is de grens bereikt?

Ieder jaar worden wij in de maand december veelvuldig gewaarschuwd voor de gevaren die verbonden zijn aan het afsteken van het vrije consumentenvuurwerk. (Oog)artsen wijzen ons op de ernstige consequenties. De politie waarschuwt voor de risico's van zwaar illegaal vuurwerk dat zich niet of nauwelijks laat onderscheiden van explosieven. En burgemeesters waarschuwen ons voor de gevolgen van branden. Echter, ondanks al deze waarschuwingen is er ieder jaar weer sprake van vele ernstige gebeurtenissen en slachtoffers.

De Stichting Maatschappij en Veiligheid (SMV) is de mening toegedaan dat de grenzen zijn bereikt van wat wij als samenleving op dit gebied moeten aanvaarden. Als je luistert naar de berichten van artsen, burgemeesters, de politie en de samenleving, gaat men zich toch afvragen of de viering van Oud en Nieuw op de huidige wijze moet worden voortgezet. Een alternatief is om het vrije consumentenvuurwerk te verbieden en om te zetten naar een centraal georganiseerd openbaar vuurwerk. Dat zou de overheid kunnen besluiten, want die bepaalt - als veiligheidsregisseur - de grens van wat wij als samenleving moeten aanvaarden.

Een overzicht van de schade/risico's:

- Op 31 december 2015 en 1 januari 2016 zijn er 482 slachtoffers van een vuurwerkongeval behandeld op de afdeling Spoedeisende Hulp (SEH) van ziekenhuizen in Nederland. Van deze slachtoffers werd 15% opgenomen in het ziekenhuis voor vervolgbehandeling.
- Ruim een derde van de genoemde 482 vuurwerkslachtoffers had letsel aan hand en/of vingers (38%), bijna een kwart had oogletsel, en ook een kwart had brandwonden.
- In de week rond de acht jaarwisselingen in de periode 2008 – 2016 registreerden oogartsen 1921 patiënten met 2340 beschadigde ogen: 916 patiënten liepen blijvende schade op, 149 ogen werden blind en 64 ogen waren niet meer te redden en moesten worden verwijderd. De helft van de slachtoffers zijn omstanders.
- In deze zelfde periode was naast deze vormen van oogletsel ook nog sprake van ruim 720 patiënten met brandwonden en/of geamputeerde ledematen en zelfs van enkele vuurwerkdoden.
- De jaaromzet in de legale vuurwerkbranche wordt geschat op ruim € 70 miljoen. Maar de artsen zijn van mening dat gelet op de eerdergenoemde consequenties de schade voor de volksgezondheid weleens omvangrijker zou kunnen zijn. Hierbij moet immers rekening worden gehouden met gevolgen zoals geluidsoverlast, ziekteverzuim, invaliditeit en verlies van arbeidsproductiviteit, naast de hoge kosten voor handhaving door de politie en de schade aan publiek-/privé-eigendom als straatmeubilair.
- Ook zijn er de door vuurwerk veroorzaakte branden. Hierbij staan de gebeurtenissen tijdens de jaarwisseling 2014-2015 – het afbranden van vier winkels in de binnenstad van Alkmaar,

twee basisscholen in Uden (Noord-Brabant) en de protestantse kerk in Hoek (Zeeland) – ons nog levendig voor de geest.

Onze huidige aanpak

Over het aanpakken van illegaal vuurwerk bestaat geen meningsverschil, maar ondanks de zwaardere straffen op dit gebied blijft het volgens velen 'dweilen met de kraan open'.

Sinds een aantal jaren is de tijd dat vuurwerk in Nederland mag worden afgestoken ingeperkt tot oudejaarsdag van 18.00 uur tot 02.00 uur in het nieuwe jaar. En gemeenten kunnen locaties aanwijzen waar een vuurwerkverbod van kracht is. Zestien gemeenten, waaronder de vier grote gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht, gaan dit jaar over tot het instellen van vuurwerkvrije zones.

De voorzitter van de politievakbond ACP Gerrit van de Kamp merkte over die overheidsmaatregelen in december 2015 op: "De overheid mag dan wel strenge regels hebben voor het afsteken van vuurwerk, het handhaven ervan is zo goed als onmogelijk. Als je het echt goed wilt doen, moet je heel veel politiemensen of opsporingsambtenaren inzetten. Maar die capaciteit is er niet", aldus Van de Kamp.

Verschillende burgemeesters, zoals burgemeester Bruinooge van Alkmaar en Broertjes van Hilversum, hebben zich eerder al uitgesproken voor een landelijk verbod op het afsteken van consumentenvuurwerk. Nu dat er nog niet is, is burgemeester Broertjes vorige jaarwisseling begonnen met het instellen van vuurwerkvrije zones in een deel van het centrum van Hilversum en werd als alternatief een gemeentelijke vuurwerkshow georganiseerd. Volgens Broertjes heeft dit gewerkt. Op de vuurwerkshow van de gemeente zijn volgens hem duizenden mensen afgekomen. "Om 23.30 uur was er nog bijna niemand en ik dacht 'dat wordt helemaal niets', maar even voor middernacht liep het storm."

Dit jaar is een aantal vuurwerkhandelaren in Hilversum bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in hoger beroep gegaan tegen de plannen van de burgemeester om opnieuw vuurwerkvrije zones in te stellen. Zij vrezen een omzetting omdat door het vuurwerkverbod volgens hen minder vuurwerk verkocht zal worden. De Raad van State heeft echter op 14 december jl. besloten dat gemeenten bevoegd zijn om in delen van de gemeente een vuurwerkverbod in te stellen.

De discussie

Wie bepaalt de grens van hoeveel schade en slachtoffers er nodig zijn om de traditionele vuurwerktraditie te wijzigen? Ondanks het gegeven dat wij leven in het tijdperk waarin de veiligheid een gedeelde verantwoordelijkheid is geworden en 'geen betutteling meer door de overheid' wordt gepredikt, is de SMV van oordeel – mede gebaseerd op het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens – dat het een kerntaak van de overheid is en blijft om de veiligheid van haar burgers te waarborgen.

Gelet op de huidige consequenties zou de SMV zich goed kunnen verenigen met een verbod op het vrije (oncontroleerbare) consumentenvuurwerk. Dan spreek je over een landelijk verbod, om verplaatsing van het vrije vuurwerk van de ene naar de andere gemeente tegen te gaan.

In plaats daarvan zouden gemeenten kunnen besluiten tot het organiseren van centrale professionele vuurwerkshows.

De SMV neemt echter waar dat er een zekere terughoudendheid is ontstaan met betrekking tot de instelling van een verbod op het vrije vuurwerk. Wellicht is dit ingegeven door de enorme ophef over onze Sinterklaas en Zwarte Piet traditie. Niemand voelt zich nu geroepen om aan onze Oud en Nieuw traditie te sleutelen.

In dit verband is het besluit van de Raad van State over het mogen instellen van vuurwerkvrije zones van grote betekenis. Met deze mogelijkheid moet worden bezien of de huidige consequenties verbonden aan het vrije vuurwerk een halt kan worden toegeroepen.